

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 123/05-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. apríla 2005 predbežne prerokoval sťažnosť RNDr. E. K., t. č. v B. B., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 18 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, porušenie práva podľa čl. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj porušenie čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 1 a ods. 2 písm. c), čl. 4 ods. 1 a čl. 5 ods. 1 Dohovoru o nútenej alebo povinnej práci postupom Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť RNDr. E. K. o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. marca 2005 doručená sťažnosť RNDr. E. K., t. č. v B. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 18 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), porušenie práva podľa čl. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), ako aj porušenie čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 1 a ods. 2 písm. c), čl.

4 ods. 1 a čl. 5 ods. 1 Dohovoru o nútenej alebo povinnej práci (ďalej len „Dohovor o nútenej práci“) postupom Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky (ďalej len „zbor“).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že počas výkonu trestu odňatia slobody bol orgánmi zboru zaradený do práce, ktorej náplňou bolo „*ručné šitie topánok*“. Stalo sa tak počas výkonu sťažovateľovho trestu v D. n. V. v roku 2000, ako aj po jeho premiestnení do B. B. v roku 2004. Sťažovateľ vykonával uvedenú prácu v strediskách vedľajšieho hospodárstva označených nápravno výchovných ústavov, ktoré mali uzatvorené zmluvy so súkromnou obchodnou spoločnosťou, pre ktorú sa tento tovar (obuv) vyrábal. Práca teda bola vykonávaná v záujme obchodných aktivít súkromnej obchodnej spoločnosti a podľa sťažovateľa bolo „*bežnou praxou*“ orgánov zboru, že „*väzni boli potrestaní samoväzbou za nesplnenie stanovenej normy*“ alebo „*v prípade výroby nepodarkov*“.

Sťažovateľ tvrdí, že za uvedených okolností bol proti svojej vôli zaradený do tejto práce aj napriek tomu, že nemá „*dostatočnú zručnosť na ručné šitie*“ a na čítanie potrebuje okuliare. Po odmietnutí „*nútenej práce*“ bol však potrestaný disciplinárnymi trestami (umiestnenia do uzavretého oddelenia) tak v D. n. V., ako aj v B. B. Navyše mu v uvedených súvislostiach bola uložená povinnosť nahradiť náklady výkonu trestu odňatia slobody (spolu vo výške 2 640 Sk) a rozhodnutím Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Nt 730/02 bol preradený z I. nápravno výchovnej skupiny do II. nápravno výchovnej skupiny, pričom „*(...) ako najzávažnejší dôkaz boli proti mne odmietnutie nútenej práce, t. j. môj prvý disciplinárny trest*“.

Sťažovateľ tvrdí, že postup orgánov zboru v jeho prípade nie je v súlade s účelom zamestnávania odsúdených deklarovaného v § 25 zákona č. 59/1965 Zb. o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov (najmä zabezpečovanie podmienok na získanie alebo zvyšovanie pracovnej kvalifikácie a vytvorenie predpokladov na úspešné zaradenie odsúdených do občianskeho života), ale snahou získať „*lacnú pracovnú silu*“ na výrobu tovaru v záujme súkromnej obchodnej spoločnosti.

Postup orgánov zboru preto porušuje jeho základné právo podľa čl. 18 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 4 Dohovoru a predstavuje taktiež porušenie čl. 1 ods. 2, čl. 2 ods. 1 a ods. 2 písm. c), čl. 4 ods. 1 a čl. 5 ods. 1 Dohovoru o nútenej práci.

Z uvedených dôvodov žiadal sťažovateľ ústavný súd o poskytnutie ústavnej ochrany zahŕňajúcej aj ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Zároveň uviedol, že na rozdiel od svojej predchádzajúcej sťažnosti v uvedenej veci, ktorá bola v rámci predbežného prerokovania odmietnutá uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 171/04-5 z 19. mája 2004 pre neprípustnosť podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), z dôvodu nevyčerpania právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných predpisov, túto sťažnosť podáva po tom, čo sa obrátil na prokurátora vykonávajúceho dozor v mieste výkonu trestu odňatia slobody (7. septembra 2004) a následne na Krajskú prokuratúru v Banskej Bystrici (9. septembra 2004) a opakovane na Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky odpovedala sťažovateľovi listom č. k. IV/2 Gn 4081/04-5 z 30. novembra 2004 a listom č. k. IV/2 Gn 4081/04-15 zo 16. februára 2005. K náprave sťažovateľom namietaného porušenia jeho základných práv postupom orgánov zboru však nedošlo.

II.

1. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania ústavný súd predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa skúmajúc, či nie sú dané dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

2. Sťažovateľ tvrdí, že k porušovaniu jeho základných práv a slobôd dochádza postupom orgánov zboru v súvislosti s výkonom trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený, a to tak, že je podrobovaný nútenej práci v prospech záujmov súkromnej obchodnej spoločnosti pod hrozbou disciplinárnych trestov a sankčných opatrení, ktoré už aj boli v minulosti uplatnené a negatívnym spôsobom ovplyvnili podmienky výkonu sťažovateľovho trestu (napr. pokiaľ ide o hodnotenie resocializačného stupňa, zaradenie do diferenčnej podskupiny „C“, možnosť podmieneného prepustenia z výkonu trestu atď.).

Podľa § 24 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde návrh nie je prípustný, ak sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené.

Z ustanovenia § 24 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde vyplýva neprípustnosť takého návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, ktorý sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, vrátane prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu podmienky konania opakovane neboli splnené.

Z obsahu spisu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 171/04 vyplýva, že predchádzajúcu sťažnosť sťažovateľa v uvedenej veci (z 30. apríla 2004) ústavný súd v rámci predbežného prerokovania odmietol uznesením č. k. IV. ÚS 171/04-5 z 19. mája 2004 pre neprípustnosť podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, z dôvodu nevyčerpania právnych prostriedkov, ktoré sťažovateľovi zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných predpisov (predovšetkým § 15 a § 44 zákona č. 59/1965 Zb. o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov, § 18, § 31, § 34 a § 35 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení zákona č. 458/2003 Z. z. a § 4 ods. 1 písm. h) zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov). Ústavný súd pritom vychádzal zo stavu platného v čase jeho rozhodovania.

Pri predbežnom prerokovaní sťažovateľovej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 30. marca 2005 prihliadal ústavný súd v rámci skúmania splnenia podmienky vyčerpania dostupných a účinných prostriedkov nápravy zo strany sťažovateľa aj na skutočnosť, že sťažovateľ sa mohol nápravy pred 1. júlom 2004 domáhať aj na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky vzhľadom na podriadenosť zboru ministrovi spravodlivosti Slovenskej republiky a jeho právomoc vo vzťahu ku generálnemu riaditeľovi zboru vyplývajúcu z § 3 zákona č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov.

V čase podania posudzovanej ústavnej sťažnosti bol už navyše platný a účinný zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2004. Táto právna norma poskytuje sťažovateľovi právne prostriedky, ktorými je výrazne posilnená možnosť domáhať sa nápravy namietaného porušenia ním označených práv prostredníctvom Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (konajúceho v mene štátu pri predbežnom prerokovaní nároku uplatneného podľa uvedeného zákona v súvislosti s prípadným nesprávnym úradným postupom zboru).

Podľa § 3 ods. 1 písm. d) zákona č. 514/2003 Z. z. štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci nesprávnym úradným postupom.

Podľa § 9 druhej vety zákona č. 514/2003 Z. z. za nesprávny úradný postup sa považuje aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie zákonom ustanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné prietahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb.

Iným nezákonným zásahom do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb je nepochybne aj taký postup orgánu verejnej moci (vrátane orgánov zboru) pri výkone jeho právomoci, ktorým došlo k zásahu do základných práv alebo slobôd fyzických osôb a právnických osôb.

Za nesprávny úradný postup treba považovať aj taký postup orgánov zboru, ktorým došlo k porušeniu záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy.

Podľa § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. sa uhradza skutočná škoda a ušlý zisk (odsek 1). V prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhradza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak (odsek 2).

Od účinnosti zákona č. 514/2003 Z. z. (od 1. júla 2004) má teda sťažovateľ k dispozícii účinné prostriedky nápravy na ochranu ním označených práv zaručených v ústave a v Dohovore v zmysle ustanovení § 3, § 9, § 15 ods. 1 a § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. Ich využitím sťažovateľ mohol a môže v prípade uznania opodstatnenosti jeho tvrdení dosiahnuť uznanie porušenia svojich práv, ochrany ktorých sa domáha v súčasnosti v konaní pred ústavným súdom, ako aj nápravu vo forme náhrady škody zahŕňajúcej aj nemajetkovú ujmu (§ 17 zákona č. 514/2003 Z. z.), či už prostredníctvom

Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky alebo príslušného všeobecného súdu (§ 4, § 15 ods. 1 a § 16 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z.).

Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ disponuje od 1. júla 2004 dostupným a účinným prostriedkom nápravy ním namietaného porušenia označených základných práv a slobôd, o ktorom je v konečnom dôsledku oprávnený rozhodnúť všeobecný súd. Vzhľadom na princíp subsidiarity, podľa ktorého rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb vo veci porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd (čl. 127 ods. 1 ústavy), nie je vo vzťahu k sťažovateľom napádanému postupu orgánov zboru v období po 1. júli 2004 daná právomoc ústavného súdu.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti bol ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde nútený konštatovať, že v prípade sťažnosti sťažovateľa doručenej ústavnému súdu 30. marca 2005 ide o opakovaný návrh, u ktorého opakovane nie sú splnené zákonom ustanovené podmienky konania [§ 24 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde] pre nedostatok právomoci na prerokovanie sťažnosti v merite veci (§ 127 ods. 1 ústavy), a preto sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 uvedeného zákona ako neprípustnú.

3. Vzhľadom na uvedené skutočnosti rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci (predovšetkým o jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu ústavným súdom) stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2005